

І.А. Саракавік, прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

АДМЕТНАСЦІ БАРАЦЬБЫ ОРГАНАЎ УНУТРАНЫХ СПРАЎ БССР З ЭКАНАМІЧНАЙ ЗЛАЧЫННАСЦЮ Ў 1985–1991 гг.

Разгледжаны адметнасці барацьбы органаў унутраных спраў БССР з эканамічнай злачыннасцю ў перыяд апошняй спробы мадэрнізацыі сацыялізму, у 1985–1991 гг. Паказаны іх намаганні ў барацьбе з разбазарваннем і псаваннем хлебапрадуктаў, непрацоўнымі даходамі, правамерным вывазам тавараў, прадукцыі і сыравіны за межы БССР, карыслівымі правапарушэннямі ў кааператыўнай і індывідуальнай працоўнай сферы дзейнасці, а таксама вынікі іх дзейнасці.

Праблема барацьбы органаў унутраных спраў з эканамічнай злачыннасцю ў 1985–1991 гг. мае не толькі навуковае, але і практычнае значэнне, тым больш ва ўмовах, калі Рэспубліка Беларусь перайшла да новай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця, спалучаючай ў сябе дзяржаўную і прыватную ўласнасць. Практыка і вопыт дзейнасці органаў унутраных спраў у гэтым на кірунку ў гады перабудовы, калі адбывалася станаўленне рыначных адносін, запатрабаваны і сёння. Аднак гэта праблема застаецца слаба даследаванай. Адным з першых, хто звярнуў на яе ўвагу быў В.А. Ананіч [1, с. 116–118]. Паведамленне на гэту тэму здзейсніў і аўтар дадзенага артыкула. Недасканалая распрацоўка праблемы патрабуе больш сур'ёзнага даследавання.

Пытанні барацьбы з эканамічнай злачыннасцю заставаліся прыярытэтнымі і ў гады «перабудовы». Крызіс эканомікі, сацыяльнай і духоўнай сферы, які ўзмацняўся, патрабаваў ад кіраўніцтва СССР – БССР радыкальных мер. Аднак у сваіх дзеяннях яно была непаслядоўным. Выхад найперш шукала не ў эканамічных метадах, а ў адміністрацыйных мерах, у масавым прыцягненні органаў унутраных спраў да вырашэння наспейшых эканамічных праблем. Ужо з мая 1985 г. міліцыя БССР, як і ўсяго СССР, па рашэнню ЦК КПСС ад 7 мая 1985 г. і ЦК КПБ ад 14 чэрвеня 1985 г. распачала барацьбу з разбазарваннем і псаваннем хлебапрадуктаў. Але, як адзначыў сакратарыят ЦК КПБ 17 студзеня 1986 г., МУС БССР, не гледзячы на наяўнасць сур'ёзных парушэнняў заканадаўства ў выкарыстанні хлеба і хлебапрадуктаў, не прыняло рашучых мер па спыненню гэтых фактаў і прыцягненню вінаватых да адказнасці. Звернута ўвага міністра ўнутраных спраў БССР і пракурора БССР на незадавальняючую арганізацыю барацьбы з фактамі неашчаднага выкарыстання хлеба і хлебапрадуктаў. Яны абавязаны былі прыняць дапаўняльныя меры ў гэтай справе [4, ф. 4, воп. 160, спр. 510, арк. 2, 5, 7]. У органах унутраных спраў яна была ўскладзена найперш на аддзелы, аддзяленні барацьбы з крадзяжамі сацыялістычнай уласнасці і спекуляцыяй (БКСУ).

Перабоі ў працы многіх прадпрыемстваў, а то і спыненне вытворчасці на некалькі дзён, рост інфляцыі; непаваротлівасць органаў улады і кіравання да вырашэння ўзнікшых праблем падштурхоўвалі многіх грамадзян вырашаць свае праблемы жыццядзейнасці ўласнымі сіламі. Частка з іх у мэтах нажывы выкарыстоўвала дзяржаўныя машыны і механізмы, транспартныя сродкі, жылую плошчу, паліва, сыравіну і матэрыялы. На прадпрыемствах і ва ўстановах дапускаліся факты вымагальніцтва дадатковай платы за аказанне паслуг, прысваення выручкі, падману грамадзян, пратэкцыянізму. На шлях выкарыстання службовага становішча ў карыслівых мэтах становіліся і службовыя асобы.

Усё гэта выклікала справядлівае абурэнне насельніцтва, падрывала іх веру ў аўтарытэт улады. Таму 15 мая 1986 г. ЦК КПСС прыняў пастанову «Аб мерах па ўзмацненню барацьбы з непрацоўнымі даходамі», у якой абавязаў, у прыватнасці, МУС СССР і яго падраздзяленні на месцах актывізаваць дзейнасць службаў БКСУ, ДАІ, міліцыі на транспарце па барацьбе з казнакрадамі, хабарнікамі, спекулянтамі, несунамі [3, с. 285–286]. 2 чэрвеня 1986 г. аналагічнае рашэнне прыняло бюро ЦК КПБ [4, ф. 4, воп. 160, спр. 450, арк. 6, 33].

З 1 ліпеня 1986 г. уступіў у сілу указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР «Аб узмацненні барацьбы з атрыманнем непрацоўных даходаў». Ён прадугледжваў узмацненне жорсткасці і пашырэнне правоў у гэтым пытанні працоўных калектываў. Устанаўліваў адміністрацыйную адказнасць за выкарыстаннем у асабістых мэтах не толькі транспартных сродкаў, але машын і механізмаў прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый. Павышалася крымінальная адказнасць за хабарніцтва, незаконную прадпрыемальніцкую дзейнасць і камерцыйнае пасрэдніцтва, а таксама за дробны крадзёж. Указам было створана прававое поле для дзейнасці органаў унутраных спраў.

На месцах, выконваючы нарматыўныя акты, праслежваліся дзве тэндэнцыі ў дзейнасці органаў унутраных спраў: некаторыя з іх не ажыццяўлялі комплекс мераў па перакрыццю крыніцаў атрымання непрацоўных даходаў; многія супрацоўнікі міліцыі аказаліся непадрыхтаванымі да правядзення гэтай працы, мелі павярхоўнае ўяўленне аб зменах у заканадаўстве. Таму дапускалі дробныя прыдзіркі, іншыя перагібы, што выклікала абгрунтаваныя скаргі грамадзянаў.

Улічваючы гэта, загадам МУС БССР ад 5 жніўня 1986 г. была ўведзена ў дзеянне «Сістэма аперацыйна-вышуковых мераў па выяўленню і адпрацоўцы асобаў, жывучых не па сродках». УБКСУ, галіновым службам МУС БССР ставілася задача ў жніўні – верасні 1986 г. аказаць практычную дапамогу ГА-РАУС, якія мелі нізкія паказчыкі ў барацьбе з непрацоўнымі даходамі, а ў IV квартале абагуліць найбольш эфектыўныя прыёмы і метады прафілактычнай і аперацыйна-вышуковай работы у гэтым накірунку на прыкладзе аднаго-двух гаррайаддзелаў [2, ф. 50, воп. 2, спр. 161, арк. 1–3].

31 кастрычніка 1986 г. сакратарыят ЦК КПБ зноў звярнуў увагу МУС БССР на незадавальняючае выкананне пастановы ЦК КПСС ад 15 мая 1986 г. і патрабаваў ад міністэрства накіраваць сілы падраздзяленняў міліцыі на барацьбу з бесгаспадарчасцю, хабарніцтвам, спекуляцыяй, перакрыццё каналаў для незаконнага абгачэння асобных людзей. Адначасова сакратарыят ЦК КПБ патрабаваў узмацніць увагу да пытанняў зберажэння сацыялістычнай уласнасці, больш жорстка весці барацьбу з крадзяжамі мяса і мясапрадуктаў [4, ф. 4, воп. 160, спр. 546, арк. 1, 3, 6, 7, 9].

У сваю чаргу МУС БССР аддаў загад 17 лістапада 1986 г. «Аб сур’ёзных недахопах у арганізацыі барацьбы з непрацоўнымі даходамі». У ім падкрэслівалася, што кіраўнікі службаў МУС БССР, упраўленняў і многіх аддзелаў унутраных спраў не праявілі палітычнага падыходу і высокай адказнасці за безумоўнае выкананне партыйнай пастановы. У мэтах узмацнення арганізатарскай работы на месцах па папярэджанню і раскрыццю карыслівых злачынстваў і іншых формаў атрымання непрацоўных даходаў за кожнай вобласцю і БУУСТ замацоўваліся намеснікі міністра, начальнікі ўпраўленняў міністэрства: за Мінскай вобласцю, напрыклад, К.М. Платонаў і С.І. Рухлядзеў, за Гомельскай – К.В. Хмяльніцкі і Л.П. Гаспадарык, за БУУСТ – У.М. Савічаў і Я.В. Ільніцкі [2, ф. 50, воп. 2, спр. 162, арк. 103–104] і г. д. У выніку ўвесь механізм органаў унутраных спраў быў прыведзены да выканання рашэнняў партыі. Праблема барацьбы з непрацоўнымі даходамі стала для яго галоўнай. Вырашэнне яе раз у паўгоддзе разглядалася на кардынацыйных нарадах кіраўнікоў рэспубліканскіх і абласных праваахоўных органаў і адзін раз у квартал – у раённым звяне [4, ф. 4, воп. 160, спр. 450, арк. 33].

На пачатковым этапе гэтай барацьбы асабліва ўвага была звернута на крадзёж гаруча-змазачных матэрыялаў. Па падліках МУС БССР, для асабістага аўтамабіля неабходна штогод 600–700 л бензіна. А ў рэспубліцы рэалізоўвалася толькі 270 л на кожны зарэгістраваны аўтамабіль. У Ліозненскім і Добрушскім раёнах – у некалькі разоў менш. У выніку дзеянняў службы БКСУ была выкрыта злачынная група, якая дзейнічала на Лагойскай аўтазаправачнай станцыі. Узбуджана крымінальная справа на запраўшчыц Слускай нафтабазы. Усяго толькі у 1986 г. дзяржаве было вернута каля 1 млн л няўлічанага паліва. Аднак праблема з крадзяжом дадзеных матэрыялаў аказалася больш складанай, не паўсюль меліся аўтазаправачныя станцыі [5].

Развіццё кааперацыйнай і індывідуальнай працоўнай дзейнасці паставіла на павестку дня пытанні барацьбы з карыслівымі правапарушэннямі ў гэтых сферах дзейнасці і забеспячэння законнасці. Менавіта на гэта накіроўваў супрацоўнікаў органаў унутраных спраў загад МУС СССР ад 8 снежня 1987 г.

Да 1990 г. адбылося рэзкае падзенне тэмпаў эканамічнага развіцця, павялічылася інфляцыя. Абвастрылася праблема забеспячэння насельніцтва Беларусі таварамі народнага спажывання і будаўнічымі матэрыяламі. Расла дыспрапорцыя паміж грашовымі даходамі насельніцтва і іх таварнай забяспечаннасцю. За тры гады пяцігодкі (1986–1988) на кожны працэнт прыросту грашовых прыбыткаў насельніцтва прыходзілася толькі 0,88 % прыросту прадажы тавараў і аказання платных паслуг [4, ф. 4, воп. 160, спр. 994, арк. 2].

Усе гэтыя фактары яшчэ больш падштурхнулі рост эканамічнай злачыннасці. У 1990 г. у параўнанні з 1986 г. рост крадзяжоў дзяржаўнай і грамадскай маёмасці павялічыўся у 2,5 разы, асабістай маёмасці грамадзян – у 2,6 разы, раскраданне шляхам крадзяжу – у 2,1 разы і г. д. За 10 месяцаў 1989 г. было выяўлена 34,3 тыс. карыслівых злачынстваў, ці ў 1,5 разы больш, чым за ўвесь 1988 г. У іх удзельнічала 20 тыс. чалавек, у тым ліку 480 кіраўнікоў прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў. Калі ў 1985 г. было зарэгістравана недастаток і крадзяжоў на 4,5 млн р., у 1986 г. – на 6, у 1987 г. – на 12,2, то ў 1988 г. – на 13,2 млн р. [4, ф. 4, воп. 160, спр. 963, арк. 38].

29 лістапада 1989 г. бюро ЦК КПБ, улічваючы складанае крымінагеннае становішча ў БССР, на аснове запіскі пракуратуры БССР і МУС БССР «Аб стане барацьбы з карыслівымі злачынствамі і мерах па іх папярэджанню», утварыла часовы камітэт па барацьбе са злачыннасцю ў Беларусі. Яго ўзначаліў старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР М.І. Дземянцей [4, ф. 4, воп. 160, спр. 963, арк. 14].

Аднак справіцца з тым, што недадала прамысловасць на спажывецкі рынак рэспублікі міліцыя не магла. Пры росце грашовых даходаў насельніцтва з кожным месяцам у разрад дэфіцытных прыбаўляліся ўсё новыя тавары. Асабліва востра адчуваўся недахоп бытавой тэхнікі, аўтамабіляў, мэблі, каўровых і швейных вырабаў, абутку, лікёра-водачай, харчовай прадукцыі. У гэтых умовах актывізавалі сваю дзейнасць злачынныя групы работнікаў гандлю, спекулянты. Калі за дробную спекуляцыю прыцягвалі да адміністрацыйнай адказнасці ў 1988 г. – 1010, то за 7 месяцаў 1990 г. – 1300 чалавек [2, ф. 25, воп. 1, спр. 158, арк. 96]. Становішча на спажывецкім рынку спекулянты толькі ўсугубілі, але не сталі яго першаасновай. У БССР органамі ўнутраных спраў былі выяўлены шматлікія факты стрымлівання тавараў на аптова-гандлёвых базах, складах з-за ведамасных нарматыўных актаў Міністэрства гандлю. Гэтым ствараўся штучны дэфіцыт.

Значны ўплыў на насычанасць спажывецкага рынку неабходнымі таварамі аказваў іх вываз за межы Беларусі. У 1990 г., напрыклад, з рэспублікі было вывезена тавараў на суму звыш 2 млн р. больш, чым увезена [2, ф. 25, воп. 1, спр. 158, арк. 97]. Асабліва вывозілася вострадэфіцытная складанатэхнічная прадукцыя, а ўзамен паступалі нізкаякасныя тавары.

На спажывецкі рынак уплывалі праблемы, звязаныя з пашырэннем міжнародных сувязяў, упрощаннем парадку ўезду ў СССР і выязду з яго. У прыгранічных абласцях сфарміраваліся ўстойлівыя злачынныя супольнасці, якія займаліся кантрабандай, спекуляцыяй, супрацьзаконнымі валютнымі аперацыямі. Яны былі звязаны з дзяльцамі ценявой эканомікі і міжнароднага «чорнага рынку», а таксама з работнікамі мытнай службы. Істотным фактарам абвастрэння таварнага дэфіцыту на спажывецкім рынку БССР з'яўлялася масавая скупка беларускіх тавараў грамадзянамі іншых саюзных рэспублік, іншаземцамі (у першую чаргу палякамі) для вывазу іх за межы Беларусі. Закрыццё рэчавых рынкаў у Брэсце, Гродна, Мінску садзейнічала зніжэнню агульнакрымінальных злачынстваў, але саму праблему не вырашала. Уведзеныя абмежаванні на вываз тавараў за межы рэспублікі практычна не спрацоўвалі. Нягледзячы на буйныя сумы не прапушчаных праз мяжу тавараў, гэта было толькі малой часткай таго, што вывозілася – не існавала мяжы, а таму і мытнаў з саюзнымі рэспублікамі.

Улічваючы падобныя фактары, МУС БССР 29 жніўня 1990 г. правамерна прапаноўвала сацыяльна-эканамічнаму і дзяржаўна-прававому аддзелам ЦК КПБ, Савету Міністраў БССР увесці адказнасць службовых асобаў (адміністрацыйную, а пры паўторнасці – крымінальную) за ўтварэнне штучнага дэфіцыту; у структуры Саўміна БССР утварыць экспертную камісію для вывучэння ўмоў правядзення тавараабменных аперацый і заключэння аб іх мэтазгоднасці; стварыць спецпадраздзяленні з супрацоўнікаў КДБ, МУС і мытні для барацьбы з арганізаванымі групамі кантрабандыстаў, прыдаўшы ім афіцыйны статус (на часовай аснове) і надзяліўшы адпаведнымі паўнамоцтвамі; пашырыць сетку скупачных магазінаў, аднавіць дзейнасць рэчавых рынкаў; павялічыць нормы абмену савецкіх грошай на замежную валюту; умацаваць службу БКСУ, павысіць яе статус, структурна перабудаваць [2, ф. 25, воп. 1, спр. 158, арк. 96, 97, 98, 99].

24 верасня 1990 г. бюро ЦК КПБ, разгледзіўшы і абмеркаваўшы гэтыя прапановы МУС БССР, вырашыла спецыяльна разглядаць комплекс мер, накіраваных на актывізацыю работы праваахоўных органаў па спыненню спекуляцыі, парушэнняў правіл гандлю і іншых злоўжыванняў, дэстабілізуючых спажывецкі рынак; выступіць з ініцыятывай аб прыняцці ў рэспубліцы надзвычайных законаў па барацьбе з ценявой эканомікай, спекуляцыяй і карупцыяй; распрацаваць новыя крымінальна-працэсуальныя, папраўча-працоўныя кодэкс, законы аб міліцыі, пракуратуры, КДБ; прывесці структуры праваахоўных органаў у адпаведнасць з патрабаваннямі аператыўнага становішча, умацаваць іх колькасна, а таксама матэрыяльна-тэхнічную базу; узмацніць санкцыі за здзяйсненне злачынстваў у сферы эканомікі, прадугледзіўшы абавязковую канфіскацыю маёмасці пры ажыццяўленні крадзяжоў, спекуляцыі, хабарніцтва; скаардынаваць сумесныя дзеянні МУС, КДБ БССР, таможні, сфарміраваць спецпадраздзяленні з супрацоўнікаў гэтых ведамастваў, стварыць атрады службы БКСУ па барацьбе са спекуляцыяй [4, ф. 4, воп. 160, спр. 1077, арк. 124].

Аднак ажыццявіць поўнаасцю свае меры ЦК КПБ не змог і не паспеў, паколькі пасля падзей жніўня 1991 г. быў адхілены ад улады.

Курс кіраўніцтва БССР у канцы 1980-х гг. любымі сродкамі зберагчы ранейшыя цэны на тавары, асабліва шырокага ўжытку, у той час, калі ў суседніх саюзных рэспубліках яны прыкметна падаражалі, прывёў да таго, што з Беларусі шырокім патокам прадаўжалі вывозіцца рознага рода тавары народнага спажывання, прадукцыя вытворча-тэхнічнага прызначэння, сыравіна і матэрыялы. Па сутнасці, паўтараўся прыклад Чэхаславакіі і Венгрыі 1970-х гг., калі іх тавары былі прыкметна таннейшыя, чым у суседніх СССР і Польшчы, і таму сталі вывозіцца польскімі і савецкімі грамадзянамі.

Тады ўрады ЧССР і ВНР павысілі прыкметна цэны на тавары і адэкватна павялічылі сваім грамадзянам зарплату.

Кіраўніцтва БССР не выкарыстала гэты вопыт і пайшло па іншаму шляху. 25 кастрычніка 1990 г. былі прыняты закон БССР «Аб часовых мерах па абароне спажывецкага рынку Беларускай ССР», адпаведныя пастановы Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР ад 6 лістапада і 5 снежня 1990 г. № 275 і 299 [2, ф. 25, воп. 3, спр. 141, арк. 182]. Выконваючы гэтыя нарматыўныя прававыя акты, МУС БССР 17 кастрычніка 1990 г. выдаў загад № 90 «Аб утварэнні кантрольна-прапускных пунктаў для кантролю за вывазам тавараў, прадукцыі і сыравіны за межы Беларускай ССР». 27 кастрычніка 1990 г. былі зацверджаны штаты 38 КПП на дарогах і 17 КПП на чыгуначных станцыях у 600 чалавек. Выдзелена ў 1990 г. на іх будаўніцтва і ўтрыманне 1453 тыс. р., а на 1991 г. зацверджана смета расходаў у суме 3194 тыс. р. [2, ф. 25, воп. 3, спр. 141, арк. 180]. Адначасова распрацаваны нарматыўныя дакументы, рэгламентуючыя парадак дагляду транспартных сродкаў, адабраўня, зберажэння, уліку, ацэнкі і прадажы канфіскаваных тавараў, а таксама палажэнне аб парадку і ўмовах выдачы дазвонаў і ліцэнзій на вываз (адпраўку) тавараў і іншых каштоўнасцяў за межы рэспублікі.

За час дзеяння закона з 1 лістапада 1990 г. по 15 сакавіка 1991 г. быў выяўлены 1371 факт незаконнага вывазу тавараў і каштоўнасцей на суму звыш 4,5 млн р., у тым ліку бытавой тэхнікі на 1,4 млн р., будматэрыялаў – на 304 тыс. р., мэблі – на 111 тыс. р., вопраткі – на 530 тыс. р., харчовых тавараў – на 302 тыс. р., абутку – на 16,8 тыс. р. [2, ф. 25, воп. 3, спр. 141, арк. 186]. У большасці выпадкаў тавары набываліся грамадзянамі на законнай падставе. Але мелі месца выпадкі, калі затрыманыя тавары набываліся ў абход устаноўленых нормаў і правілаў. Часам вывозімыя каштоўнасці выкрадаліся на прамысловых прадпрыемствах [2, ф. 25, воп. 3, спр. 141, арк. 186–187].

У многіх выпадках вываз прадукцыі прадпрыемствамі за межы Беларусі быў вымушаны, з мэтай вырашэння вытворчых ці сацыяльных патрэб для сваіх працоўных калектываў. У 1990 г. аб'яднанне «Гарызонт» прадало сваім работнікам 11 426 тэлевізараў (колькасць працуючых чалавек – 14 000) і выдзеліла мінскаму ўнівермагу «Беларусь» для гандлю 3 тыс. тэлевізараў. У абмен на сваю прадукцыю вытворчае аб'яднанне «Атлант» набыло 46 аўтамабіляў «ВАЗ», Мінскі гадзіннікавы завод – 6 [2, ф. 24, воп. 1, спр. 158, арк. 118]. Так паступалі і многія іншыя прадпрыемствы Беларусі. Карыстаючыся прадастаўленай ім самастойнасцю і не маючы свабодных грошаў, яны значную частку выпускаемай прадукцыі рэалізоўвалі на іншыя тавары павышанага побыту, а таксама на сыравіну і матэрыялы для патрэб вытворчасці. Такія пастаўкі накіроўваліся ў асноўным за межы рэспублікі.

У гісторыі многае бывае пераменлівым. Калі да жніўня 1991 г. гэтыя факты лічыліся супрацьпраўнымі і супрацоўнікі міліцыі прыкладалі намаганні, каб яны не ажыццяўляліся, то з восені 1991 г. такія падыход стаў дзяржаўным. Кіраўніцтва Беларусі імкнулася пашырыць бартарныя адносіны з суседнімі дзяржавамі. Зрабіць гэта заставіла іх сама рэчаіснасць.

У цэлым толькі за 1990–1991 гг. органамі ўнутраных спраў Беларусі, выконваючы загады дырэктывы ўнутраных органаў, было зарэгістравана амаль 110 тыс. карыслівых злачынстваў, сума непрацоўных прыбыткаў склала 53,8 млн р., забрана маёмасці, грошай, каштоўнасцяў на суму 18,4 млн р., канфіскавана рэчаў на суму 3,4 млн р. і атрымана штрафаў на 7,6 млн р. [2, ф. 25, воп. 3, спр. 141, арк. 186–87].

Такім чынам, прыведзены матэрыял дазваляе заключыць наступнае.

Органы ўнутраных спраў БССР у разглядаемы перыяд з'яўляліся надзейным звяном механізму дзяржавы і галоўнай арганізаванай сілай у барацьбе з крымінальнай і эканамічнай злачыннасцю. Асабліваць іх дзеяння ў разглядаемы час заключалася ў тым, што яны ў большай ступені займаліся тымі пытаннямі, якія маглі быць вырашаны эканамічнымі метадамі.

Прымаемыя кіраўніцтвам СССР, БССР меры па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю былі палавінчатымі і не паслядоўнымі, не ўлічвалі рэальнага становішча як грамадства і дзяржавы ў цэлым, так і злачыннага свету, эканамічнай злачыннасці ў прыватнасці. І таму пралікі, недахопы, памылкі вышэйшых органаў улады і кіравання ў эканамічнай сферы вымушана была прымаць на сябе ў значнай ступені міліцыя. Практыка прымянення закона «Аб часовых мерах па абароне спажывецкага рынку Беларускай ССР» паказала, па заключэнню МУС БССР, што гэта садзейнічала ўзмацненню барацьбы з рознымі злоўжываннямі і правапарушэннямі ў сферах вытворчасці, зберажэнню і рэалізацыі тавараў народнага спажывання. Гэта так. Аднак сусветны вопыт сведчыць, чым больш прадукцыі рэалізоўваецца ўнутры краіны ці вывозіцца за яе межы па цэнах, якія адлюстроўваюць становішча рынку, а не адвольна ўстанаўліваюцца на патрэбу палітычных інтарэсаў, тым эфектыўней будзе працаваць эканоміка гэтай дзяржавы, і звужацца сфера дзеянняў эканамічнай злачыннасці.

Аналіз матэрыялу пацвярджае палажэнне аб тым, што злачыннасць – з'ява сацыяльная, існуе аб'ектыўна і будзе існаваць да таго часу, пакуль будзе існаваць само грамадства. Ранейшы афіцыйны савецкі тэзіс аб тым, што злачыннасць з'яўлялася «перажыткам капіталізму» не пацвердзіўся. Яна, злачыннасць, існуе ў дзяржавах з розным дзяржаўным і грамадскім ладам.

Асаблівы рост злачыннасці адбываецца тады, калі парушаецца дзеянне сацыяльна-эканамічнага механізма дзяржавы, расце інфляцыя, назіраецца вялікае сацыяльнае расслаенне грамадства, праяўляецца слабасць, нерашучасць органаў улады і кіравання дзяржавы, а разам з тым і такога яе элемента, як органы ўнутраных спраў.

Значымасць, роля і месца органаў унутраных спраў у сістэме дзейнасці дзяржаўнай улады па ахове грамадскага парадку і барацьбе са злачыннасцю прыкметна ўзрастаюць, калі ўзрастае крымінагеннае становішча ў краіне.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Ананич, В.А. Милиция и общественность на страже правопорядка: на примере Беларуси, 1968–1992 гг. / В.А. Ананич ; под ред. Н.И. Ильинского. Минск : Навука і тэхніка, 1993.
 2. Архіў МУС Рэспублікі Беларусь.
 3. КПСС в резолюциях и решениях. М., 1989. Т. 15.
 4. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь.
 5. Пискарев, В.А. На крутом повороте / В.А. Пискарев // На страже Окт. 1987. 16 янв.
-